

פרשת בא

משמעות החופש

בפרשתנו מסתיימת מסכת התלאות שעוברים בני ישראל במצרים. הקב"ה, בנחישות אין קץ, מתיש את פרעה ואת עבדיו ומביאם לידי מאיסה בתרבות הפטרונות ובשלטון על עם זר. מלך מצרים מקבל דרישה מה' לשלח את עמו, ולהסיר מעליהם את אות העבדות. אבל אין זאת הבקשה היחידה שמשה מבקש.

"Let my people go" זה רק החלק הראשון בבקשתו של משה. החלק המהותי נמצא בהמשך הדברים של משה. "שלח את עמי, **ויעבדוני**" ישנן שתי בקשות: 1. שלח את עמי. 2. ויעבדוני. מניין נובע הצורך המהותי לשזור את שתי הבקשות זו בזו? האם מן ההכרח להטיל את שתי הדרישות באחת? וכי לא די בבקשה לבטל את עומס השעבוד בלבד?

גלוי לעין כי אין שילוח העם מסתכם בהפיכתם לחופשיים בלבד. החופש הוא לשחרור מצד אחד, אך פעמים רבות הוא עלול להפוך לרפיון חושים במקרה הטוב, ופריקת עול הרסנית במקרה הרע. לפיכך בכל פעם שמשה מבקש לשחרר את עם ישראל, הוא מיד מכריז את משמעותה של מטרה זו **עבודת ה'.** וכך, כאשר בני ישראל משתחררים, מייד מטיל ה' עליהם מרות ומכניסם למסגרת דתית-רוחנית חדשה. הוא מבקש מפרעה לשלח את העם ע"מ **שיוכלו להתפנות לעבודת ה' ולקיום מצוותיו.** אין ה' חפץ בהמון של שיכורי חופש והלומי חירות הבורחים כעדר הנמלט משיני הזאב, כי אם במתן של תחושת דרור מתונה הכרוכה בציות למצוות ה'. המשימה הגדולה היא לא בהנסת העם והברחתם מארץ מצרים, אלא בהקניית ביסוס ותוכן לאותה קבוצת העבדים היוצאת זה עתה מסבלה ושעבודה. אפילו זמן להתארגנות, הסתדרות, בחירת מנהיג וקביעת דרך לא ניתן להם. על משה מוטלת המשימה הכבדה לבצר את אמונת העם, תוך שימוש באמצעים זהירים, וכשהוא מגדיר לפרעה את מטרת היציאה ממצרים "ויעבדוני" הוא בעצם הופך את כל השחרור למשהו נשגב ומשמעותי יותר; משה רוצה להצהיר בפני פרעה כי איננו פעיל זכויות אדם, אלא שליח ה' ומבשר הגאולה הרוחנית. וכך נוטע משה בלב האומה את ההכרה כי קיום המצוות הוא תנאי הכרחי ליציאה הגונה מארץ של טומאה. ולכן, בציווי הראשון, מיד אחרי מכת בכורות נמסר: זאת חקת הַפְּסָח! בלי להתמהמה או להתעכב, כשהעם עוד מתנשף ומתנשם אחרי כל האותות והמופתים - מייסדים חוקה ומצווה. משה מבין: הדקות הללו של יציאה לחירות הן רגעים שלא יחזרו עוד. ההיסטוריה התחילה שם. משה נוטע שורשים, בדיוק בעיתוי ובזמן הנדרשים.

גם הדרשנים מכירים במעלתה של המסגרת הרוחנית. אדם, קל וחומר עבד, זקוק למצוות שיתנו לו מקום ומסגרת. עם ישראל היה מוכרח להיכנס מיד לעול מצוות, כדי לא להגיע למצב של קריסה לאומית מוראלית. עליו למתן את תחושת החופש בנתינת ביטוי למאויי נפשו הרוחניים. ואכן, כפי הנלמד, הביטוי האמיתי של החופש הוא היכולת ליצור קשר עם מצוות ה'.